

AGG ZOLTÁN

Regionalizmus és a megyerendszer Magyarországon

Regionalism and the system of counties in Hungary

SZERZŐ:

AGG ZOLTÁN, egyetemi docens, Pannon Egyetem, Társadalomtudományi
Intézet, comitatus91@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9004-6234

JEL kód: Z00

Kulcsszavak: Rechnitzer János • Comitatus • vita a régiókról

Absztrakt: Rechnitzer János a magyar regionális tudomány nagy alakja. A Comitatus Önkormányzati Szemle alapító szerkesztő bizottsági tagja. A folyóiratban a tanulmányai a régiókkal foglalkoztak, de a legutolsó írása már a vidékfejlesztés témájáról szólt. Élharcosa volt a regionalizációnak. Vitái a Comitatus szerkesztőivel ebből adódtak. Ennek ellenére mindig szerette és támogatta a Comitatus-t és annak szerkesztőit, de kritizálta is. (Sokszor joggal, főleg, ami engem illet.) Rechnitzer János nem fogadta el a régiókkal és megyékkel foglalkozó véleménykutatások eredményeit. A Comitatus főszerkesztője (e sorok szerzője) mindig elismerte a gazdasági régiók létjogosultságát, de ellenezte a regionális közigazgatás bevezetését.

AUTHOR:

ZOLTÁN AGG, Associate Professor, University of Pannonia, Institute of
Social Sciences, comitatus91@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9004-6234

JEL code: Z00

Keywords: János Rechnitzer • Comitatus • discussion on the regions

Abstrakt: *János Rechnitzer is a significant figure in Hungarian regional science. He was a founding editorial board member of Comitatus Önkormányzati Szemle (Selfgovernment Review). In the magazine, his studies dealt with the regions, but his most recent article was about rural development. He was a vanguard of regionalization. His disputes with the editors of Comitatus stemmed because of this matter. Despite of the disputes, he always loved and supported the Comitatus and its editors, but he also criticized it at the same time. (Many times, rightly so, especially as far as I'm concerned.) János Rechnitzer did not accept the results of opinion polls dealing with regions and counties. The editor-in-chief of Comitatus (the author of these lines) always recognized the raison d'être of economic regions but opposed the introduction of regional public administration.*

A magyarországi regionális tudomány nagy alakjai: Baranyi Béla (Debrecen), Enyedi György (Budapest), Horváth Gyula (Pécs), Illés Iván (Budapest), Lengyel Imre (Szeged), Nemes-Nagy József (Budapest), Süli-Zakar István (Debrecen) között van a győri regionális kutatóműhely alapítója, Rechnitzer János közgazdász, a földrajztudomány akadémiai doktora.¹ (Érdekes, hogy az MTA-ban ezt a tudományterületet a legmagasabb szinten képviselő Pálné Kovács Ilona önmagát nem a regionális tudomány (science), hanem a regionális tanulmányok (studies) művelőjének tartja – Pálné, 2012:180.)

E sorok szerzője 1989 őszén találkozott vele először, amikor Győrben az észak-dunántúli régió területfejlesztéssel foglalkozó szakemberei számára hívott össze egy konferenciát, ahol az MTA Regionális Tudományi Bizottságának olyan tagjai is jelen voltak, mint pl. Enyedi György és Nemes-Nagy József. 1991-ben, amikor értesült a Comitatus Önkormányzati Szemle megalapításáról, rögtön felhívott, munkára jelentkezett, így gyakorlatilag ő is a folyóirat alapító tagjai közé tartozott. (Ld. Agg, 1991b, B2 oldal). Hamarosan újabb konferenciát szervezett, ahol módom volt a Comitatus népszerűsíteni.

Rechnitzer János első tanulmányai a folyóiratban a régiókkal foglalkoztak, de a legutolsó többszerzős írása már a vidékfejlesztés témájáról szólt. (Rechnitzer, 1992; Szőrényiné Kukorelli I. – Mezei K. – Rechnitzer, 2022). Legelső tanulmánya rögtön így indít: „Napjainkban újra felerősödött a regionalizmus, a térségekben való gondolkodás és cselekvés igénye és akarata.” (Rechnitzer, 1992:3.)

Már ekkor felteszi a kérdést: Mi tehát a régió? A rövid válasz: „A régió ... az egymással összetartozó-kapcsolódó, és ezáltal is lehatárolható jelenségek és folyamatok földrajzi térben történő megjelenése, megjelenítése.” (Rechnitzer, 1992:3.) Érdekes a tanulmány címe. A szerző „Felső-Dunántúl”-nak, a ma két régióból (Közép- és Nyugat-Dunántúlból) összerakott Észak-Dunántúlt érti.

Most, hogy legyünk túl a nehezen, először a köztünk lévő egyetlen, de nagyon fontos vitáról, a megye vagy régió kérdésről írnék. Rechnitzer professzor ugyanis sokkal vehemensebben állt ki a regionális beosztás szükségessége mellett, mint Faragó László (vö. Agg, 2023). Tekintsünk vissza az 1990-es évek közepére, végére:

Az 1994–98-as ciklus egyik legnagyobb területfejlesztési vitája Magyarország régióbeosztásának kérdése körül bontakozott ki. Az állandóan sulykolt közhely szerint ugyanis a Régiók Európájába nem juthatunk be hazánk regionalizációja nélkül, s főleg nem juthatunk hozzá enélkül a regionális támogatásokhoz. Az akkori vita kiváltója Baráth Etele, az Országgyűlés környezetvédelmi bizottsága elnöke szakmai szempontból ugyan átgondolt,

de politikai okok miatt eleve bukásra ítélt javaslata volt, mely a fővárosi központú régió növelése érdekében meg kívánta szüntetni a közép-dunántúli régiót. Engedtessék meg e sorok írójának, hogy a vita alakulásáról kifejttesse véleményét. Előre kell bocsátanom, hogy elfogult vagyok. Amikor ugyanis 1988-89-ben – az 1955-56. évi Rákosi-Gerő-féle megye-összevonási terv óta először – nyíltan megfogalmazódott a megyék megszüntetésének és a tartományok létrehozásának követelése, akkor az írott és elektronikus sajtóban, az Állam és Igazgatásban, a Magyar Nemzetben, a Figyelőben és a Napzárta című tv-műsorban (Agg, 1991a), több ízben is kifejtettem állásponatomat.

Miről volt szó? Európai és hazai szakértők a mai megyéket túl kicsinek és erőtlennek tartják az EU normákhoz képest. Horváth Gyula az MTA Regionális Kutatóközpontjának akkori főigazgatója szerint például egy európai léptékű régióhoz mintegy kétmillió lakos, többkarú egyetem és a nemzetközi regionális légi forgalmi hálózatban részt vevő polgári repülőtér szükséges. (Elhangzott az 1997. évi „Európába megy a megye” konferencia plenáris ülésén november 6-án, Pécsen.) Ehhez képest mindhárom – északi, nyugati és déli – dunántúli régió túl kicsi, ezért ő két régióra osztaná ezt a térséget úgy, hogy Zala megye a déli egységhez tartozna. Zala megye viszont szívesen csatlakozik mind a déli, mind a nyugati régióhoz, sőt még a balatoni együttműködésben is örömmel részt vesz, ha ebből előnye származik. A legtöbb előnnyel akkoriban a Nyugathoz való tartozás kecsegtetett. Zalát egyébként Veszprémmel együtt ehhez a régióhoz sorolta a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium 1994. nyarán, amikor egy szakértői tanácskozást követően lejelentette az EU-nak a NUTS II. szintű statisztikai besorolás területi egységeit. Módom volt részt venni ezen a szakmai vitán, így beszámolhatok róla.

Mindenekelőtt azt kellett tisztázni, hogy a statisztikai régiók határainál ragaszkodunk-e a megyehatárokhoz? A főváros képviselőjében jelen lévő SZDSZ-es szakértő (Horváth M. Tamás, aki korábban is a megyék megszüntetésének egyik fő ideológusa volt) a kistérségekből “felépítendő” területi egységeket szorgalmazta, és miután a KSH képviselőjének érvelését a megyékre alapozott NUTS II. besorolás mellett a szakmai grémium többi tagja egyöntetűen elfogadta, nem látta tovább értelmét a jelenlétének, és elhagyta a termet.

Ezt követően az első érdemi vitapont az volt, hogy mekkora legyen a budapesti régió? Az nem volt kérdéses, hogy a főváros és Pest megye ebbe az egységbe tartozik, de később kiderült, hogy a valódi vonzáskörzeteknek megfelelően célszerű lenne kiegészíteni ezen régió területét Komárom-Esztergom és Fejér megyékkel, majd kisebb vita után Nógrád is bekerült ebbe a körbe. Miért kellett a fővárosközpontú régió határait ily mértékben megnövelni? Attól a félelemtől vezetve, hogy Budapest önmagában esetleg kimaradhat az EU fejletlen térségeket támogató programjaiból, s abban bízva, hogy a válságok sújtotta kisebb megyék kellőképpen “lerontják” majd a régió átlagát. Észak-Nyugat-Dunántúl megyéi közül ekkor már nem volt vitás Vas, Veszprém és Győr-Moson-Sopron besorolása, de felvetődött, hogy ide, vagy Dél-Dunántúlhoz kell-e tartoznia Zala megyének. Végül Zalát a Nyugathoz sorolták, s mint kiderült, ennek később Veszprém látta kárát.

A területfejlesztési törvény (1996. évi XXI. tv.) szerint ugyanis – akkor még – a megyék döntésére volt bízva, hogy milyen fejlesztési társulásokat hoznak létre.

A három nyugati megye, élve a törvény adta lehetőséggel, ekkor úgy döntött, hogy nem veszi be Veszprémet a nyugat-dunántúli társulásba teljes jogú tagként, hiszen akkor biztos, hogy kevesebb felé osztódik a határ menti régióknak szánt PHARE támogatás. (Lehet, hogy

ekkor kellett volna Veszprém megyének nagy balhét csapnia? Tiltakozni, törvénymódosítást kezdeményezni stb. Hiszen Zalának is csak kemény lobbizás után sikerült feliratkozni a PHARE CBC programba, amit eredetileg Vas és Győr-Moson-Sopron szeretett volna magának kisajátítani...)

Veszprém megyének nem volt más választása, mint szövetkezni Komárom-Esztergom és Fejér megyékkel. A két, korábban a “központi” régióba sorolt megye fogadókész volt, hiszen úgy vélték: az eredeti verzió szerinti besorolásban Budapest túlsúlya rátelepedne a vidékre, tehát érdekeiket ez utóbbi régióban jobban érvényesíthetik. Zongor Gábor a Veszprém megyei területfejlesztési tanács elnökeként (megerősítve az MTA RKK győri igazgatójának, Rechnitzer Jánosnak a szakvéleményével) mindig is hangsúlyozta, hogy a két észak-dunántúli – vagy a zalaiaiak kedvéért felső-pannóniai elnevezésű – régió valójában egy egységet kell, hogy alkosson. Erre példa volt a hat megye által létrehozott Felső-Pannóniai Egészségfejlesztési Eonzorcium. (A mai kormány is egységben kezeli Közép- és Nyugat-Dunántúlt, Észak-nyugat Magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna néven – vö. Navracsics Tibor majd Czunyniné Bertalan Judit kormánybiztosi megbízatásával.)

1997 végére a kelet-magyarországi megyék már döntöttek: a három-három megyéből álló észak-magyarországi és észak-alföldi tervezési-statisztikai régiót egyetlen társulásba szervezték. A kutatók szerint ez a társulás túl nagy, így közigazgatásilag kezelhetetlen. A társuló megyéknek lehet, hogy ez volt a célja: nem akarnak “maguk fölé” közigazgatási régiót. (Ez valóban így volt: az akkori Heves megyei elnök, Jakab István személyes közlése a szerzőnek egy 1997. évi MÖOSZ elnöki tanácskozás alkalmából.)

A tudományos és tervező munkához viszont nincs is szükség közigazgatási kényszer régiókra. Kétségtelenül igaz, hogy Magyarország társadalmi-gazdasági szempontból nem osztható fel húsz régióra, hiszen ezek közül egyedül a főváros felel meg a kritériumoknak (Pest megye csak a lakosság szám miatt, egyébként “lyukas régió” – copyright Nemes-Nagy József.) Az is túlzás – bár az említett vitaülésen elhangzott –, hogy Magyarországon csak két régió létezik: Budapest és a környező megyék, valamint a “peremvidék”, ennél elfogadhatóbb Nemes-Nagy Józsefnek, az ELTE regionális tudomány tanszéke akkori vezetőjének álláspontja, amelyik az országot három egységre, Nyugatra, Keletre és a Centrumra osztja (Nemes-Nagy, 1997).

A megyék összevonását szorgalmazó közigazgatási rémálmod ideje lenne elfelejteni. Az EU teljesen a tagországokra bízta, hogy milyen politikai-közigazgatási berendezkedést tartanak jónak. A megyék szétverését szorgalmazó kalandra nem találnának sem hazai, sem külföldi finanszírozót, erről ne is álmodjanak se az ezt szorgalmazó – szerencsére egyre jobban kisebbségbe szoruló – politikusok, se pedig a “térképrajzolató” szakemberek. (Az utolsó ilyen nagy kísérlet a megyei jogú városok – konkrétan Balsay István székesfehérvári polgármester – és a Fidesz kezdeményezésére Tóth József professzor vezetésével készített tanulmányosorozat volt, ezt azonban a Fidesz 1993 decemberében elvetette.) A nagy pénzek ugyanis ma sem a megyéknél, hanem a különféle központi csatornákon keresztül folynak el, a pazarlást ott kell megszüntetni, s ennek egyik módja éppen a pénzforrások decentralizálása a megyékhez és a megyék által létrehozott regionális társulásokhoz.

Rechnitzer János, amikor a Tér és Társadalom főszerkesztője lett, sokáig nem írt a Comitatusba, de a szerkesztőbizottság tagja maradt, és – mint az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottságának az egyik vezetőjével – továbbra is kapcsolatban voltunk. Egy alkalommal

előadást is tartott Veszprémben a VEAB székházban, amiről a Comitatusban is tudósítottam (Agg, 2003b).

Maradnak a megyei önkormányzatok? Ezzel a címmel írtam az eseményről (Agg, 2003a). 2003. május 13-án, az MTA Veszprémi Területi Bizottságának székhelyén Rechnitzer János egyetemi tanár, a VEAB alelnöke „A regionális fejlődés és az Európai Unió” címmel nagyszerű előadást tartott. A veszprémi Napló május 22-i számában részletes interjú jelent meg a professzor úrral, melyben többek között kifejti, hogy ő a régió pártján áll.

Az előadásban Rechnitzer János bemutatta a magyar területfejlesztési rendszer fejlődését 1990-től 2003-ig, utalt a területfejlesztési törvény tervezett módosítására is, mely szerint nagyobb szerepet kapnak a kistérségek és a régiók, illetve ismét visszakérik a területfejlesztési tanácsokba a gazdasági szereplők (a kamarák, a munkáltatók és munkavállalók képviselői).

Számunkra azonban a legérdekesebb egy hallgatói kérdésre adott válasza volt. „Mi a realitása a megyei önkormányzati régiók helyébe lépő regionális önkormányzatok, a regionális közigazgatás 2006. évi bevezetésének?” Az előadó már korábban utalt arra, hogy ott, ahol erőszakos módon nagyobb regionális egységeket alakítottak ki (pl. Lengyelország), a következő parlamenti választáson – részben ennek is tulajdoníthatóan – megbukott a kormány. Ez a veszély nálunk is fennáll, de ezen túl erősen gátolja még a politikai és önkormányzati régiók kialakítását a minisztériumok önérdelke is. Jelenleg a pénzügyi források elosztása zömmel ágazati keretek között zajlik, a területi érdekek a nyilvánosság elől rejtett lobbizások révén érvényesülnek. Amennyiben a döntés súlypontja a régiókhoz kerül, mód nyílik a pénzek ágazatok közötti átcsoportosítására is, s ez súlyosan érintené a minisztériumok hatalmi pozícióit. Természetesen a megyei önkormányzatok vezetői is ellenállnak a tervnek. Ezért az előadó véleménye szerint nincsen realitása a megyei önkormányzatok megszüntetésének 2006-ban, viszont a regionális fejlesztési tanácsokat alkalmassá kell tenni az uniós pénzek fogadására.

A professzor úrnak ezzel a véleményével a Comitatus szerkesztőségében legteljesebb mértékben egyetértettünk, bár vele ellentétben mi sohasem voltunk, s valószínűleg nem is leszünk a regionális önkormányzatok pártján. Véleményünk szerint három megye összevonása lényegében „csak” egy nagyobb méretű megyei tanács létrehozását jelentené, s ez valójában nemcsak a minisztériumok, hanem a települési önkormányzatok érdekeit is sértené. Bizton állíthatjuk, hogy a megyei önkormányzatok nem szűnnek meg a 2006-os önkormányzati választásokkal. Rechnitzer János is leghamarabb 2010-re prognosztizálta ezt az általa kívánatosnak vélt változást.

***

Később abba a helyzetbe kerültem, hogy a doktori disszertációm egyik bírálója Rechnitzer professzor lett. Szigorú, aprólékos, de a dolgot elfogadó bíráló volt.

Az alapvető vita köztünk a (vár)megyei önkormányzatok szükségessége körül folyt, s ennek kapcsán az ezt alátámasztó szociológiai kutatások érvényességét is vitatta. Ez utóbbi meg kellett védenem, annál is inkább, mert itt Oláh Miklós szociológus kollégám mint kutatásvezető szakmai munkája is megkérdőjeleződött. Megtaláltam a bírálóra írt észrevételeimet.

A megyék² szerepének változása ma is nyitott kérdés, kutatása ma is indokolt, írtam akkor.

2006-ban úgy gondoltam (Agg, 2006), hogy a megyei önkormányzatok megszüntetésére nincsen mód, és fennmaradásuk mellett hasonlóan komoly érvek szólnak, mint meg-

szüntetésük, és helyettük egy regionális berendezkedés létrehozása mellett. A megye a körzeti feladatok ellátásához éppen optimális méretű. Egy megyényi terület kell ahhoz, hogy az egészségügyi, szociális, gyermekvédelmi, középfokú oktatási, szakképzési intézmények megfelelő szakemberekkel és szakmai módszertani háttérrel működjenek. A kistérségek ehhez túl kicsik, a három megyés régióban pedig már túl sok lenne az ellátott ahhoz, hogy megfelelő figyelmet kapjon minden intézmény. Megyei méret kell pl. a megyei könyvtár fenntartásához is, kistérségenként nem lehet ilyen gyűjtőkörű intézményt kialakítani, régióként pedig egy ilyen színvonalú könyvtár nagyon kevés lenne.

A 19 megye 2006-ban 38 egészségügyi, 184 szociális, 257 oktatási, 96 gyermek- és ifjúságvédelmi, 99 közművelődési és közgyűjteményi, valamint 32 egyéb intézményt tartott fenn. Az egészségügyi intézményekben közel 40 ezer, a többi intézményben közel 45 ezer munkavállalót foglalkoztattak. (Ez az érv 2011-től okafogyottá vált, miután az állam a vagyonnal együtt átvette ezen intézmények fenntartását.)

Érveinket az évek során publikáltuk, nemcsak a különféle folyóiratokban (a Comitatus mellett Magyar Közigazgatás), hanem tanulmánykötetekben is (Agg, 2003b). A publikációkból az is kitűnik, hogy a kutatásokon belül a közigazgatással, a megyékkel, illetve régiókkal foglalkozó részeket dolgoztam fel, míg a kutatásvezető Oláh Miklós a módszertani kérdésekkel és a településszociológiai, politológiai vonatkozásokkal foglalkozott.

Ahogy azt Rechnitzer János is megállapította, a különböző véleménykutatásokon belül a megye vagy régió tematikát azonos kérdésekkel vizsgáltuk. Így ennek mentén az eredmények összehasonlíthatóak. Természetesen különböző metodikával (postai önkitöltős, személyes interjú) és különböző célcsoporton (települési vezetők, illetve felnőtt korú lakosság) végeztük el. Az 1992-es polgármesteri vizsgálatban a kiküldött 3084 kérdőívből visszaérkezett 507 arányszáma 16,4 %, az 1993-as jegyző-vizsgálatnál 2250 kérdőív esetében 675 visszaérkezéssel számítva 30%. (Ez utóbbi arányszám rendkívül magas, hiszen a szociológusok a 10%-os visszaérkezést már jónak minősítik.) Mindhárom vizsgálatból egyértelműen megállapítható, hogy többségben vannak a megyei önkormányzatot pártoló vélemények, míg a megyénél nagyobb tartományokat, vagy régiókat csak egy szűk kisebbség pártolja. (Agg – Oláh, 1993, cikk a Magyar Közigazgatásban; Agg, 2005b).

Ez a tanulságos vita 2006 novemberében zajlott. (Jelen voltak még Mandel Miklós, Nemes Nagy József, Pálné Kovács Ilona professzorok, a szerkesztő bizottság tagjai is.) Ám minden történet végére kell egy csattanó:

A megyekérdésben, mármint, hogy van-e értelme a megyei önkormányzatok fenntartásának, főleg a mai kiüresedett formájukban, úgy tűnik Rechnitzer Jánosnak lett igaza, mint ahogy abban is, hogy az észak-nyugat dunántúli régiót, gazdaságfejlesztési szempontból egységesen kell kezelni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy (vár)megyei közigazgatás helyett regionális (tartományi) kereteket kell létrehozni.

***

A Comitatus megjelenésének 30. évfordulójára írt kötetben Rechnitzer János a Comitatusra a „lázmérő” metaforáját használta és megszívlelendő útravalóval látott el bennünket (Rechnitzer, 2021:11–13.). Szerinte „a hazai modernizáció lázmérője az önkormányzati rendszer volt és vélhetően marad a jövőben is. Ezen a politikai, gazdasági és társadalmi alrend-

szeren lehet lemérni, meglátni, hogy mennyiben sikeres, progresszív a demokrácia kiépülése, pontosabban szétterülése, beépülése a magyar intézményrendszerbe, de egyben az emberekbe, közösségekbe és ezáltal a hétköznapjaink valóságába. Mind felülről az aktuális hatalom, kormányzat dimenziójából, mind alulról a lakosság, annak közösségei vonatkozásában az önkormányzati rendszeren lehet fogni, tapasztalni azt, hogy képesek vagyunk-e kiépíteni, majd stabilizálni és fokozatosan fejleszteni a helyi és részben a területi közösségek, ehhez tartozó terek, helyek, falvak és városok rendszereit. Megadva nekik az önállóság, a szabad működés, fejlődés és fejlesztés lehetőségeit. Az aktuális hatalom/kormányzat képes volt-e segíteni, kiépíteni és stabilizálni a demokrácia, s egyben a modernizáció ezen bástyáját, ami az emberek, a lakosok számára közvetlenül, nap, mint nap elérhető, tapasztalható és befogható.”

És itt jön képbe a folyóiratunk: „A Comitatus, mint hőmérő jelezte, hogy a lázas állapot mikor és milyen magas volt az elmúlt harminc esztendőben. A próbálkozások dicséretes meglendülésétől kezdve az intézményrendszer alakításának parázs vitájáig, a különféle szintű kezdeményezések, azokat megjelenítő funkciók, források, szervezetek és sok mások alakítását, majd a centralizáció visszafogottabb leírásáig, láthatjuk a hazai világ megújításának nagy próbálkozásait. Nem állítom, hogy az önkormányzatiság mint modernizáció jelzőrendszere egyértelműen sikertelen volt a rendszerváltozástól napjainkig, de nem volt sikeresnek tekinthető. Sok energiát elpazaroltunk a különféle megújítási kísérletekre, próbálkozásokra. ...Az önkormányzati szerepkörök folyamatos átalakítása, gazdasági helyzetük gyengítése, a különféle szintek egymásnak feszítése igenis erősítette az alrendszer működését, s a fennmaradás, de a megújítás igényét is.” Ugyanakkor:

„A sok-sok cikk, tanulmány, helyzetelemzés, szervezet és személyiség bemutatása nagy-szerű olvasmányai mellett kevés információra akadtam a jövőről, az önkormányzatok lehetséges jövőképeiről. Pontosabban a megváltozott körülményekre való reagálásáról, az alkalmazkodás és az alakítás irányairól, esetleges aktivitásairól, kezdeményezéseiről.” ...

„A digitalizáció a hétköznapok valósága, a klímaváltozás elkerülhetetlen, Európa nem szigetek halmaza, hanem egy nagy közösség, amiben a lokális és területi egységek meghatározó feladata, tennivalója van és lesz, a települések átrendeződése egyre látványosabb, leépülő terek garmadája mellett egy-egy térség, azok központjai erős és tartós szívást gyakorolnak a népességre, s ezzel egyes klasszikus funkciók alakítására. A fogyasztásnak új terei alakulnak ki, a lokális és területi társadalmak átalakulása látványos, az infrastruktúra új értelmezést nyer, a közösségi szolgáltatások hagyományos rendszerei felbomlanak és új, más intézményi kereteket kívánó szolgáltatások megjelenésével kell számolni. Nem beszélve a közösségek aktivitásáról, a lakosok véleményének ... beépítéséről a döntésekbe, vagy éppen a tájékoztatás formális rendszereinek kimerüléséről és a social media villámgyors terjedéséről.”

Rechnitzer véleményét idézve: „Nem a rendszerváltozás kori idők bájos vízióit, vagy a bizonytalan stabilitásnak vélt időszak esetleges eredményeit kell visszaidézni, és persze nem az újbóli központosítási időszak funkció, forrás, szervezet, szabályozatlan szabályozás modelljeinek kiigazítása a lehetséges megújítási irány. A folyóirat akkor tudja folytatni missziós szolgálatát, ha... a jövőhöz, a modernizáció szükségszerű új szakaszához nyújt elméleteket, elemzéseket, információkat, modelleket, példákat, s ha az azokat megvalósító személyiségeket is bemutatja.” (Rechnitzer, 2021:11–13.)

Nehéz munka lesz ez, de nem érhetjük be kevesebbel!

JEGYZETEK

- 1 Baranyi Béla (Baranyi, 2013:13–14.) ennél tágabb kört jelölt meg: „Az új tudományág elméleti és módszertani megalapozását szolgáló tudományépítő munkát kezdetben csak kevés kiváló szakember végezte. A hatvanas-hetvenes években Bartke István, Fodor István, Illés Iván, Kóródi József, Kőszegi László, Kőszegfalvi György, Kulcsár Viktor, Tóth József – csak néhányat említve e kiválóságok közül – tudományos pályája még a geográfia, a közgazdaságtan, a városfejlesztés diszciplináris keretei között haladt, eredményeiket azonban az önálló közpolitika rangjára törekvő területfejlesztés rendszeresen hasznosította. A regionális tudomány megalapozásába további jeles szakemberek kapcsolódtak be a következő negyedszázad során, többek között Agg Zoltán, Baranyi Béla, Barta Györgyi, Csatári Bálint, Horváth Gyula, Erdősi Ferenc, Hajdú Zoltán, G. Fekete Éva, Lados Mihály, Lengyel Imre, Mészáros Rezső, Nemes-Nagy József, Pálné Kovács Ilona, Rechnitzer János, Sikos T. Tamás és még sokan mások.”
- 2 A „megyék vagy régiók” vita idején még nem tért vissza a történelmi „vármegye” elnevezés, ezért bár ez utóbbit szinte az elsők közt alkalmaztam a rendszerváltozás idején a közbeszédben (Agg, 1991a) a továbbiakban – a több mint ötven évig hivatalos – „megye” megnevezést használok.

IRODALOMJEGYZÉK

- Agg Zoltán: ... és mi legyen a vármegyékkel?, Magyar Nemzet, 1989. október 31., in: Mi lesz veled vármegye?, Veszprém, Közigazgatási és Informatikai Szolgáltató Iroda, 1991a, 21–23.
- Agg Zoltán (szerk.): Comitatus Önkormányzati Szemle, 1991b/1, 1–64.
- Agg Zoltán: *Maradnak a megyei önkormányzatok?*, Comitatus Önkormányzati Szemle, 2003a/6, 79–80.
- Agg Zoltán (szerk.): *Megyék – régiók – Európai Unió*, Comitatus, Veszprém, 2003b.
- Agg Zoltán (szerk.): *A megyék védelmében*, Comitatus Önkormányzati Szemle, 2005/különszám, 1–80.
- Agg Zoltán: *A megyerendszer változó szerepe a magyar közigazgatásban*, Doktori értekezés tézisei, Comitatus, 2006/11-12, 153–159. 7.
- Agg Zoltán: *Regionalizmus-vita és a Comitatus Önkormányzati Szemle*, Comitatus, 2023/246. <https://doi.org/10.59809/Comitatus.2023.33-246.103>
- Agg Zoltán – Oláh Miklós: *Polgármesterek véleménye az önkormányzati törvényről*, Magyar Közigazgatás, 1993/5, 307–314.
- Baranyi Béla: *Integrált területfejlesztés (elméleti jegyzet)*, Debreceni Egyetem, Integrált területfejlesztés. /Elméleti jegyzet/ – PDF Free Download (docplayer.hu), 2013. (Letöltés ideje: 2024.08.02.)
- Nemes-Nagy József: *Javaslat a hazai nagytérségi térfelosztásra*, Comitatus, 1997/1, 2–42.
- Pálné Kovács Ilona: *Regionális tudomány és kormányzás*, in: Rechnitzer János – Rác Szilárd (szerk.): *Dialógus a regionális tudományról*, Győr, 2012.
- Rechnitzer János: *Térszerkezeti változások a Felső-Dunántúlon*, Comitatus, 1992/6, 3–6.
- Rechnitzer János: *A Comitatus, mint lázmérő*, in: Agg Zoltán – Zongor Gábor (szerk.): Comitatus 30 év/könyv, Comitatus Társadalomkutató Egyesület, Veszprém, 2021, 11–13.
- Szőrényiné Kukorelli Irén – Mezei Katalin – Rechnitzer János: *Felbívás egy diskurzusra – oktatói szemmel a vidékfejlesztés szerepéről*, Comitatus, 2022/241, 128–133.